

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/283/2021
Identifikačné číslo spisu: 2316206302
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:2316206302.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ K. G., bývajúcej v N. nad O., N. nad O. XX, 2/ G. K., bývajúceho v O., T. XXX/X, právne zastúpených JUDr. Dášou Šulejovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Fedínova 16, proti žalovaným 1/ Ing. W. F. L., bývajúcej v N. nad O., N. nad O. XXX, 2/ Ing. V. L., bývajúcemu vo O. W., M. M. H. XXXX/XX, 3/ Ing. F. L., bývajúcej vo O. W., M. M. H. XXXX/XX, právne zastúpených JUDr. Borisom Štanglovičom, advokátom so sídlom v Šali, Jarmočná 2264/3, o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam a o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 15C/154/2016, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 16. septembra 2020 sp. zn. 24Co/21/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia nemajú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 27. marca 2018 č. k. 15C/154/2016-132 žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosti vedené na LV č. XXX pre kat. úz. N. nad O. ako parc. Reg. „C“ č. XXX/XX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 446 m² a parc. reg. „C“ č. XXX/XX- záhrady o výmere 606 m² jednak patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne v 1/ rade a jej neb. Manžela G. K., zomr. dňa XX.decembra XXXX a jednak, že tie isté nehnuteľnosti patria do dedičstva po neb. poručiteľovi G. K., zamietol (výrok I.) a žalovaným 1. až 3. priznal plnú náhradu trov konania.

1.1. Véc právne posúdil podľa ust. § 134 ods. 1, 3, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Vécne argumentoval tým, že z predložených listinných dôkazov vyplýva, že v prospech E. K. a jej neb. manžela došlo k vyvlastneniu časti parcely XXX/X zapísanej v PKV č. XXXX, pričom E. K. a jej manželovi mala byť pridelená výmera 1246 m², ktorá je v súčasnosti zahrnutá v sporných parcelách. Zo všetkých písomností bolo súdu prvej inštancie zrejmé, že k vyvlastneniu časti parcely č. XXX/X skutočne došlo a jej pôvodným vlastníkom bola priznaná a

vyplatená náhrada, pričom na základe stavebného povolenia z roku 1960 bol na parc. č. XXX/XX postavený rodinný dom. Na základe týchto skutočností teda súd prvej inštancie zaujal stanovisko, že E. K. s neb. manželom boli oprávnení držiteľia. V konaní však E. K. a jej neb. manželovi, ani keď im uplynula doba potrebná zákonom na vydržanie vlastníctva k sporným pozemkom, nevzniklo automaticky právo k 1.4.1983 na to, aby sa stali vlastníkami nehnuteľností, ale iba na to, aby im vzniklo právo na uzatvorenie dohody o osobnom užívaní pozemku, pričom podľa § 872 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa právo osobného užívania pozemku vzniknuté podľa dovtedajších predpisov zmenilo na vlastnícke právo. K tejto zmene však k účinnosti § 872 ods. 1 Občianskeho zákonníka však nemohlo dôjsť, pretože dobromyseľnosť E. K. a jej neb. manžela bola prerušená začatím konania 5C/173/88, nakoľko v tomto konaní bolo jednoznačne preukázané, že vlastníkami nehnuteľností nie sú E. K. a jej neb. manžel a že tieto pozemky sú užívané síce nimi, ale v rozpore s existujúcim právnym stavom vyplývajúcim z evidencie nehnuteľností. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že k vydržaniu nehnuteľností E. K. a jej neb. manželom nedošlo, pretože títo mohli k 1.4.1983 vydržať v dôsledku oprávnenej držby iba právo na uzatvorenie dohody o osobnom užívaní pozemkov. Takáto dohoda však súdu predložená nebola, pričom existencia tejto dohody bola nevyhnutným predpokladom na zmenu práva osobného užívania k pozemkom na vlastnícke právo. Po začatí súdneho konania sp. zn. 5C/173/1988 už E. K. a jej neb. manžel neboli dobromyseľní, preto je potrebné konštatovať, že vydržacia doba podľa jednotlivých zákonných úprav im neuplynula.

2. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 7. mája 2019 sp. zn. 24Co/237/2018 napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 389 ods. 1 písm. b) a § 391 ods. 1 Civilného sporového poriadku s tým, že povinnosťou súdu prvej inštancie bude opätovne posúdiť žalobou uplatnený nárok na určenie vlastníctva podľa všetkých do úvahy pripadajúcich právnych úprav vydržania, a to so zameraním sa na posúdenie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, na splnenie, či nesplnenie podmienok vydržania (1. spôsobilosť predmetu vydržania, 2. existencia držby veci z hľadiska, či držiteľ s vecou nakladá ako so svojou a či je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, 3. uplynutie ustanovenej doby, v ktorej má oprávnený držiteľ vec v držbe) a plynutia vydržacej doby, výsledky vykonaného dokazovania potom vyhodnotiť, a to najmä so sústredením sa na sporné otázky, ako aj odvolacie argumenty odvolateľov, tieto posúdiť z hľadiska všetkých na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení a potom vo veci znova rozhodnúť, pričom rozhodnutie je potrebné náležite v súlade s ustanovením Civilného sporového poriadku odôvodniť.

3. Súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 15C/154/2016-205 zo dňa 5. novembra 2019 určil, že nehnuteľnosti parc. reg. "C" č. XXX/XX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 446 m² a parc. reg. "C" č. XXX/XX - záhrady o výmere 606 m², ktoré sú vedené na LV č. XXX pre kat. úz. N. nad O., patria do bezpodielového spoluvlastníctva nebohej E. K., rod. N., nar. XX.X.XXXX, zomr. dňa XX.X.XXXX naposledy bytom N. nad O. XXX a G. K., rod. K., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom N. nad O. XXX. Určil, že nehnuteľnosti parc. reg. "C" č. XXX/XX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 446 m² a parc. reg. "C" č. XXX/XX - záhrady o výmere 606 m², ktoré sú vedené na LV č. XXX pre kat. úz. N. nad O., patria do dedičstva po poručiteľovi G. K., rod. K., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom N. nad O. XXX a žalobcom v 1. a 2. rade priznal plnú náhradu trov konania.

3.1. Vec právne posúdil podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku, § 134 ods. 1, 3, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

3.2. Vychádzal zo skutkových zistení, že Rada Miestneho národného výboru v Kráľovej nad Váhom požiadala dňa 18.2.1960 Odbor pre výstavbu Rady ONV v Šali o vyvlastnenie stavebných pozemkov, ktoré v tejto žiadosti nie sú špecifikované, pričom k tomuto vyvlastneniu malo dôjsť okrem iných aj v prospech Ľudovíta Hatvanyho, ktorý v tejto žiadosti nie je bližšie špecifikovaný okrem bydliska N.. Následne mal MNV v N. nad O. požiadať Štátne notárstvo so sídlom v Galante o prijatie sumy 7 109,- Kčs do notárskej úschovy z dôvodu, že táto mala byť zložená na základe rozhodnutia Odboru výstavby ONV v Šali zo dňa 11.5.1960 zn. VYST. 524/1960. Podľa uvedenej žiadosti mal právny predchodca žalobcov titulom vyvlastnenia obdržať 1246 m². Uvedená suma bola rozhodnutím Štátneho notárstva zo dňa 12.12.1965 prijatá do úschovy a dňa 18.12.1965 Štátne notárstvo v Galante rozhodlo o vyplatení

tejto sumy V. L. ml. a S. L. ako náhradu za vyvlastnené nehnuteľnosti. Dňa 16.3.1990 vydal Okresný súd v Galante rozsudok sp. zn. 5C/173/88-64, ktorým rozhodol, že novovytvorené parcely XXX/XX a XXX/XX sú formálnym vlastníctvom žalobcov v tomto konaní a zostávajú vlastnícky neusporiadané a na strane 6 odôvodnenia rozsudku konštatoval, že novovytvorené parcely XXX/XX a XXX/XX nesporne patria do vlastníctva navrhovateľov a to aj napriek tomu, že neb. G. K. s manželkou majú na jednej z týchto parciel postavený rodinný dom.

3.3. Z vykonaných skutkových zistení mal za to, že na strane žalobcov existuje naliehavý právny záujem, pretože žaloba predstavuje pre žalobcov jediný použiteľný prostriedok nápravy a ochrany ich práv, ktoré sú v súčasnosti ohrozené kolíziou s právami žalovaných. Dôvodil, že v čase podania žaloby právny poriadok Slovenskej republiky neobsahoval žiadny iný inštitút, ktorý by mohli žalobcovia použiť za účelom ochrany svojich porušených a ohrozených práv. V roku 1960, kedy mala E. K. a G. K. vstúpiť do držby sporných nehnuteľností, platil Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb., pričom súd prvej inštancie vyhodnocoval, či držba sporných nehnuteľností bola držbou oprávnenou. Z predložených listinných dôkazov vyplynulo, že v prospech E. K. a G. K. došlo k vyvlastneniu časti parcely XXX/X zapísanej v PKV č. XXXX, pričom im mala byť pridelená výmera 1246 m², ktorá je v súčasnosti zahrnutá v sporných parcelách. Súdu prvej inštancie síce v konaní nebolo predložené samotné vyvlastňovacie rozhodnutie odboru výstavby ONV v Šali zo dňa 11.5.1960 zn. VYST. 524/1960, avšak zo všetkých ďalších písomností je zrejmé, že k vyvlastneniu časti parcely č. 826/1 skutočne došlo a jej pôvodným vlastníkom bola priznaná a vyplatená náhrada, pričom na základe stavebného povolenia z roku 1960 bol na parc. č. XXX/XX postavený rodinný dom. Zaujal stanovisko, že E. K. a G. K. boli oprávnení držiteľia. V prípade E. K. a jej manžela G. K. však nebol predložený žiadny titul, na základe ktorého by došlo k vzniku ich vlastníctva niektorým zo spôsobov, ktorý pripúšťal vtedy platný zákon č. 141/1950 Zb., preto považoval za potrebné posúdiť možnosť vzniku vlastníctva vydržaním a to s prihliadnutím na zmenu právnej úpravy tohto inštitútu na území SR. Mal za to, že právni predchodcovia žalobcov vstúpili do držby sporných nehnuteľností v roku 1960, pričom v tom istom období im bolo vydané stavebné povolenie, na základe ktorého bol na parc. č. 826/17 postavený rodinný dom. Právni predchodcovia žalobcov vstúpili do držby sporných pozemkov v roku 1960 a od tej doby s nimi nakladali ako s vlastnými a to na základe svojho subjektívneho presvedčenia, že sú oprávnenými držiteľmi sporných nehnuteľností, ktoré im mali byť po ich vyvlastnení pridelené za účelom výstavby rodinného domu. Keďže súčasná právna úprava umožňuje započítanie vydržacej doby, po ktorú mal držiteľ vec v oprávnenej držbe aj pred 1.1.1992, je teda nesporné, že právni predchodcovia žalobcov mali vec v oprávnenej držbe a podmienky vydržania splnili už v roku 1970 a to aj napriek tomu, že vtedy platná úprava ešte vydržanie nepoznala. Preto ani začatie súdneho konania v roku 1988, ktorého záverom nebolo určenie vlastníctva k sporným pozemkom, nemohlo ovplyvniť skutočnosť, že právni predchodcovia žalobcov už okrem spôsobilého predmetu vydržania všetky ostatné podmienky splnili v roku 1970.

4. Odvolací súd na odvolanie žalovaných rozsudkom zo 16. septembra 2020 sp. zn. 24Co/21/2020 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o určení, že nehnuteľnosti parc. reg. "C" č. XXX/XX. - zastavané plochy a nádvoria o výmere 446 m² a parc. reg. "C" č. XXX/XX. - záhrady o výmere 606 m², ktoré sú vedené na LV č. XXX pre kat. úz. N. nad O., patria do bezpodielového spoluvlastníctva aleboj E. K., rod. N., nar. XX.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, naposledy bytom N. nad O. XXX a nebohého G. K., rod. K., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom N. nad O. XXX zmenil tak, že žalobu zamietol (výrok I.). Vo výroku o určení, že nehnuteľnosti parc. reg. "C" č. XXX/XX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 446 m² a parc. reg. "C" č. XXX/XX - záhrady o výmere 606 m², ktoré sú vedené na LV č. XXX pre kat. úz. N. nad O., patria v polovici do dedičstva po poručiteľovi G. K., rod. K., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, naposledy bytom N. nad O. XXX potvrdil a vo zvyšnej časti zmenil tak, že žalobu zamietol (výrok II.). Výrok, ktorým prvoinštančný súd rozhodol o náhrade trov konania zmenil tak, že žalovaní majú nárok voči žalobcom na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie o určenie, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva aleboj E. K. a nebohého G. K., v plnom rozsahu a žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi G. K. (výrok III.). Žalovaným priznal nárok voči žalobcom na náhradu trov odvolacieho konania o určenie, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva aleboj E. K. a nebohého

G. K., v plnom rozsahu (výrok IV.). Žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi G. K. (výrok V.).

4.1. Odvolací súd uviedol, že odvolaním žalovaných bola napadnutá otázka dobromyseľnosti držby právnych predchodcov žalobcov. Stotožnil sa s názorom prvoinštančného súdu, že žalobcovia preukázali existenciu domnelého právneho titulu a skutkové zistenia súdu prvej inštancie o tejto otázke považoval za dostatočné (ods. 11. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Pokiaľ ide o unesenie dôkazného bremena žalobcami o existencii domnelého právneho titulu vydržania, založeného na nimi navrhnutých dôkazoch, konštatoval, že tu k záverom súdu prvej inštancie ťažko niečo dodať. Vo vzťahu k odvolacej argumentácii žalovaných odvolací súd zopakoval náležité zistenia súdu prvej inštancie, že z listinných dôkazov predložených žalobcami - zo Žiadosti MŇV v Kráľovej nad Váhom adresovanej Štátnemu notárstvu v Galante o prijatie výplaty vyvlastnenej nehnuteľnosti do úschovy a z Rozhodnutia Štátneho notárstva v Galante č. Nšn 715/65-9 zo dňa 18. decembra 1965 vo veci rozvrhu náhrady za vyvlastnenie nepochybne existencia oboch vyššie uvedených rozhodnutí o vyvlastnení vyplýva, ktoré listinné dôkazy vo svojom texte citujú obe vyššie uvedené rozhodnutia o vyvlastnení a odkazujú na ne. Ďalším podporným dôkazom o vyvlastnení sporných nehnuteľností nepochybne je aj Žiadosť Rady miestneho národného výboru v Kráľovej nad Váhom zo dňa 18.2.1960 adresovaná Odboru pre výstavbu rady ONV. O tom, že k vyvlastneniu sporných nehnuteľností skutočne došlo, svedčí aj obsah pripojeného spisu Okresného súdu Galanta sp. zn. 5C/173/1988, v ktorom konaní samotní žalovaní 1., 2. spolu s O. L. predniesli ako žalobcovia skutkové tvrdenia, že časť parcely č. XXX/X bola rozhodnutím Komisie pre výstavbu ONV v Galante zn. Výst. 524/60 z 3.12.1960 vyvlastnená, ktoré skutkové tvrdenie teraz v prejednávacom spore popierajú. Konštatoval, že pokiaľ žalovaní namietali, že žalobcovia mali ako dôkaz o vyvlastnení predložiť samotné rozhodnutie o vyvlastnení, tu odvolací súd má za to, že vyššie opísané listinné dôkazy boli spôsobilé preukázať existenciu oboch rozhodnutí o vyvlastnení. Odvolacia námietka žalovaných, že žalobcovia nepreukázali existenciu právneho titulu, na základe ktorého vstúpili E. K. a G. K. do držby sporných nehnuteľností, je nenáležitá. Dôvodil, že rozhodnutia o vyvlastnení je možné dôvodne považovať za domnelý právny titul, na základe ktorého právni predchodcovia žalobcov E. K. a G. K. nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, nakoľko aj zo skutkových zistení vykonaných súdom prvej inštancie vyplýva, že E. K. a G. K. ako manželia zaplatili za vyvlastnené sporné nehnuteľnosti náhradu v sume 7.109 Kčs, ktorú sumu zložili do notárskej úschovy, pričom právni predchodcovia žalovaných ml. V. L. a S. L. súhlasili s výplatou tejto náhrady a prijali ju. Do držby sporných nehnuteľností vstúpili E. K. a G. K. v roku 1960, keď následne na základe Stavebného povolenia č. XXX/XXXX vydaného ONV Šaľa postavili na parcele č. XXX/XX rodinný dom. Sporné pozemky boli a sú z časti zastavané rodinným domom súpisné číslo XXX zapísaným na Liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie N. nad O. a z časti využívané ako záhrada. E. K. a G. K. užívali sporné pozemky až do svojej smrti, platili aj daň z nehnuteľnosti. E. K. a G. K. sa preto dôvodne mohli domnievať, že sú vlastníckmi sporných nehnuteľností, dlhodobo ich vlastníctvo spochybnené nebolo. Je nepochybné, že sporné nehnuteľnosti boli v nepretržitej oprávnenej držbe E. K. a G. K. v zákonom stanovenej desaťročnej dobe, pričom všetky zákonom stanovené predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním splnili už v roku 1970, avšak účinky vydržania a nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam nastali až dňom 1.1.1992. Doplnil, že pokiaľ žalovaní spochybňujú dobromyseľnosť E. K. a G. K. existenciou rozsudku Okresného súdu Galanta sp. zn. 5C/173/88-64 zo dňa 16.3.1990, tu odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie (ods. 15 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) poukázal na fakt, že zákonom stanovené predpoklady vydržania splnili E. K. a G. K. už v roku 1970 (i keď účinky právnej skutočnosti vedúcej k vydržaniu nastali až k 1.1.1992). Konanie vedené na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 5C/173/1988 začalo až dňa 12.7.1988, rozsudok č. k. 5C/173/88-64 je zo dňa 16.3.1990, pričom vo výroku samotného rozsudku je uvedené, že sporné nehnuteľnosti parcela č. XXX/XX a č. XXX/XX sú formálnym vlastníctvom žalobcov a zostávajú vlastnícky neusporiadané. Vo vzťahu odvolaním napadnutej otázky dobromyseľnosti držby právnych predchodcov žalobcov tak odvolací súd nepovažuje argumentáciu žalovaných za opodstatnenú.

4.2. Ďalšie odvolacie argumenty žalovaných odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, bez potreby sa nimi osobitne vysporiadať s poukazom na rozhodnutia ÚS SR II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 200/09.

5. Proti tomuto rozsudku vo výrokoch II. a V. podali žalovaní (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP. Uviedli, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil keď uviedol, že „súd má za nesporne preukázané, že právni predchodcovia žalobcov vstúpili do držby sporných pozemkov v roku 1960 a od tej doby s nimi nakladali ako s vlastnými a to na základe svojho subjektívneho presvedčenia, že sú oprávnenými držiteľmi sporných nehnuteľností, ktoré im mali byť po ich vyvlastnení pridelené za účelom výstavby rodinného domu. Keďže súčasná úprava umožňuje započítanie vydržacej doby, po ktorú mal držiteľ vec v oprávnenej držbe aj pred 1.1.1992 je teda nesporné, že právni predchodcovia žalobcov mali vec v oprávnenej držbe a podmienky vydržania splnili už v roku 1970. Na základe uvedeného je teda oprávneným záver súdu, že po účinnosti novely Občianskeho zákonníka č. 509/1991 Zb. nadobudli právni predchodcovia žalobcov vlastníctvo k sporným pozemkom ku dňu 1.1.1992 a to po započítaní oprávnenej držby, trvajúcej v rozmedzí rokov 1960-1970.“ Odvolací súd sa s týmto právnym posúdením v plnej miere stotožnil v bode 23. odôvodnenia rozsudku keď uviedol, že žalobcovia zákonom stanovené podmienky vydržania splnili už v roku 1970, i keď účinky právnej skutočnosti vedúcej k vydržaniu nastali až k 1.1.1992. Podľa žalovaných takéto právne posúdenie je v príkrom rozpore so základnými zásadami občianskeho práva, ako napr. pravidlo nedotknuteľnosti vlastníckeho práva, ochrana dobromyseľnosti a najmä zákazu retroaktivity. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/80/2001 zo 30. októbra 2001, podľa ktorého ide o prípad pravej retroaktivity v prípadoch, keď zákon stanovuje, že vlastníkom sa stáva oprávnený držiteľ nehnuteľnosti ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona (v danom prípade by išlo o deň, predchádzajúci 1. januáru 1992). Podľa uvedeného rozhodnutia sa vlastníkom nehnuteľnosti, počínajúc 1. januárom 1992 stane osoba, ktorá má nehnuteľnosť v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov, a to aj v prípade, že sa stala oprávneným držiteľom pred 1. januárom 1992; do doby oprávnenej držby pre vydržanie treba započítať aj dobu pred týmto dňom. Vychádzajúc z obsahu citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu, ku ktorej sa prikláňajú, vo všeobecnej rovine možno považovať za najvhodnejšiu takú právnu konštrukciu, ktorá by výslovne posunula koniec príslušnej doby až na uplynutie stanovenej doby po účinnosti nového zákona. A tak zákonodarcia neurobil, nemožno z toho vyvodzovať, že celá doba musí uplynúť až po jeho účinnosti a nejde ani o pravú spätnú pôsobnosť zákona, ktorá je v zásade neprípustná. O taký prípad by totiž išlo len vtedy, pokiaľ by zákon stanovil, že vlastníkom sa stal oprávnený držiteľ nehnuteľnosti ku dňu, ku ktorému splnil náležitosti vydržania aj v prípade, ak tento deň predchádza dňu nadobudnutia účinnosti zákona (v danom prípade by išlo o deň, predchádzajúci 1. januára 1992). Len taký výklad zákona by znamenal uplatnenie pravej spätnej pôsobnosti; ak však zo zákona vyplýva, že po nadobudnutí jeho účinnosti sa stane vlastníkom veci i osoba, ktorá bola oprávneným držiteľom tejto veci po stanovenú dobu i pred nadobudnutím účinnosti zákona, nejde o spätnú pôsobnosť zákona, ale len o skutočnosť, že zákon viaže na uplynutie určenej doby, počas ktorej oprávnený držiteľ vec držal, hoci i len sčasti, pred nadobudnutím účinnosti zákona, právne dôsledky, ktoré sa mohli uplatniť len v prípade, že podmienky na vydržanie tu boli v deň nadobudnutia účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. V danom prípade nie je možné podľa dovolateľov posunúť právnu konštrukciu tak, aby koniec príslušnej vydržacej lehoty predmetných nehnuteľností uplynul až po účinnosti nového zákona z ohľadu na skutočnosť, že ich vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam bolo na základe rozsudku Okresného súdu Galanta sp. zn. 5C/173/88 zo dňa 16. marca 1990 nesporné. Z uvedeného vyplýva, že z objektívneho hľadiska, právni predchodcovia žalobcov nemohli byť dobromyseľnými držiteľmi nakoľko boli bezo sporu oboznámení so skutočnými vlastníckymi nehnuteľnosťami a to ešte pred novelizáciou Občianskeho zákonníka s účinnosťou od 1. januára 1992.

5.1. Dovolatelia tiež namietali, že právni predchodcovia nemohli nadobudnúť vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním aj z dôvodu, že Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. síce inštitúit vydržania poznal, avšak vydržaním nebolo možné nadobudnúť vlastnícke právo k nescudziteľným veciam, ktoré boli v socialistickom vlastníctve. Výsledkom oprávnenej držby mohlo byť iba právo na uzatvorenie dohody o osobnom užívaní, k čomu nedošlo a následne po začatí súdneho konania sp. zn. 5C/173/1988 už právni predchodcovia žalobcov nemohli byť dobromyseľnými držiteľmi, nakoľko boli oboznámení so skutočnými vlastníckymi nehnuteľnosťami.

5.2. Žalovaní zotrvali na názore, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia nespĺnili podmienky vydržania sporných nehnuteľností a na základe uvedeného navrhli rozsudok odvolacieho súdu zrušiť vo výrokoch II. a V. a zmysle § 450 CSP vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

6. Žalobcovia sa k doručenému dovolaniu nevyjadrili.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 CSP.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

11. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako tak je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

12. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku), ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Rovnako tak sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnomu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 a § 432 CSP.

13. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP

15. Podľa názoru žalovaných je dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP.

15.1. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

15.2. V zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu

záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. Žalovaní (kvalifikovane zastúpení advokátom, pozn.) v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ namietali (bod 5. odôvodnenia rozhodnutia), že súdy nižšej inštancie nesprávne právne posúdili „otázku zákazu retroaktivity zákona“, a s tým súvisiace právne posúdenie možnosti zákonom stanovené podmienky vydržania splniť už v roku 1970, ktoré účinky tejto právnej skutočnosti bez ďalšieho nastanú až k 1.1.1992, ak neposudzovali splnenie podmienok vydržania aj v čase účinnosti novely Občianskeho zákonníka zákonom č. 509/1991 Zb., čím sa odklonili od rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/80/2001 zo 30. októbra 2001.

17. I keď dovolatelia neformulovali dovolaciu otázku, nie je vylúčené, že namietaná právna otázka môže z textu dovolania i sama vyplynúť a nemusí byť formálne vymedzená v jeho konkrétnej časti. Dovolací súd sa má pokúsiť autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nedotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (I. ÚS 336/2019, IV. 443/2020).

17.1. Aj napriek absencii exaktného označenia právnej otázky dovolateľmi, hľadaním obsahu spornej právnej otázky z textu dovolania ako celku (§ 124 ods. 1 CSP) bolo možné vyvodiť, že dovolateľmi namietaná rozhodujúca právna otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorú odvolací súd nesprávne právne posúdil spočíva v tom, či vlastnícke právo k pozemku vydržaním nadobudne i osoba, ktorá kedykoľvek pred 1. januárom 1992 splní náležitosti vydržania alebo sa vyžaduje splnenie podmienky na vydržanie aspoň v deň nadobudnutia účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. (1. januára 1992), resp. po jeho účinnosti s možným započítaním do doby oprávnenej držby pre vydržanie aj držbu uskutočňovanú do 31. decembra 1991.

17.2. Dovolateľmi uvedené nesprávne právne posúdenie ale nebolo nimi namietané v odvolaní.

18. Dovolací súd uvádza, že z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejماً), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

19. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). Ak potom dovolatelia uvedenú námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnili v odvolacom konaní - hoci im bola známa - v rámci ochrany svojich práv, nemôže ju dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

20. Z uvedeného možno urobiť záver, že dovolatelia môžu urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnili v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohli, a tak poskytli príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

21. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd

na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

22. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (bod 21. a 22 odôvodnenia) bez pochybnosti vyplýva, že rozhodnutie bolo zásadne založené na tom, že všetky zákonom stanovené predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním splnili už v roku 1970, avšak účinky vydržania a nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam nastali až 1. januára 1992. K žalovanými namietanému pretrhnutiu dobromyseľnosti žalobcov sa odvolací súd vyjadril len okrajovo a len stroho konštatoval, že konanie vedené na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 5C/173/1988 začalo až dňa 12. júla 1988, rozsudok č. k. 5C/173/88-64 je zo dňa 16. marca 1990, pričom vo výroku samotného rozsudku je uvedené, že sporné nehnuteľnosti sú formálnym vlastníctvom žalobcov a zostávajú vlastnícky neusporiadané. I keď takéto zdôvodnenie je z pohľadu dovolacieho súdu nepostačujúce, avšak na takomto závere nebolo rozhodnutie odvolacieho súdu založené, navyše nepreskúmateľnosť rozhodnutia ani nebola dovolateľmi namietaná.

23. Pokiaľ dovolatelia namietali (bod 5.1 dovolania), že „právni predchodcovia nemohli nadobudnúť vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním aj z dôvodu, že Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. síce inštitút vydržania poznal, avšak vydržaním nebolo možné nadobudnúť vlastnícke právo k nescudziteľným veciam, ktoré boli v socialistickom vlastníctve. Výsledkom oprávnenej držby mohlo byť iba právo na uzatvorenie dohody o osobnom užívaní, k čomu nedošlo a následne po začatí súdneho konania sp. zn. 5C/173/1988 už právni predchodcovia žalobcov nemohli byť dobromyseľnými držiteľmi, nakoľko boli oboznámení so skutočnými vlastníkmi nehnuteľností," dovolací súd uvádza, že pri posudzovaní tejto časti dovolania žalovaných, vychádzajúc i z princípov popísaných v bode 17, sa už nedá s určitosťou vyvodiť, konkrétne ktorou „právnou" otázkou, na ktorej bolo založené napadnuté rozhodnutie, bola podľa ich názoru založená prípustnosť podaného dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/, resp. písm. c/ CSP. V dôsledku nevymedzenia právnej otázky relevantnej v zmysle tohto ustanovenia neboli dané predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu o tejto časti dovolania.

24. Napokon dovolací súd uvádza, že žalovaní prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, avšak v dovolaní neuviedli právnu otázku, ktorá by bola v rozhodovacej praxi riešená rozdielne a neuviedli ani rozhodnutia, v ktorých vidia rozdielnu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

25. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435.

26. Najvyšší súd odmietol dovolanie žalovaných podľa § 447 písm. f/ CSP.

27. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.